

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB, MUSEET

rapport

ARKEOLOGISK SERIE 1975:1

Utgravning av steinalderlokaliteter
på Stabblandet, Tustna, Møre og Romsdal

ved Kristian Pettersen

Universitetet i Trondheim

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB, MUSEET.
RAPPORT ARKEOLOGISK SERIE 1975 : 1.

KRISTIAN PETTERSEN:

UTGRAVNING AV STEINALDERLOKALITETER PÅ STABBEN,
TUSTNA, MØRE OG ROMSDAL.

A B S T R A C T

Pettersen. Kristian: Excavations of Stone Age sites, 1975, at Stabben, Tustna, Møre og Romsdal. *K.Norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. A 1975 - 1.*

Two Stone Age sites, discovered 1974, were partly excavated by Kristian Pettersen 1975. The sites covers each an area about 2-300 m² and have probably been situated at the prehistoric sea-shore. At present they are found near the coast, about 27-28 m above sea level.

No constructions of any kind were discovered. The finds mainly consist of flint objects, among which arrow-heads, knives and scrapers can be recognized.

The finds and the sites' height above sea level makes it likely that they are contemporary, and their dating should be within the Neolithic Stone Age, (3000-1500 B.C.).

Kristian Pettersen, University of Trondheim, DKNVS Museum, Archaeological department, N-7000 Trondheim.

I N N H O L D

ABSTRACT	s. 3
FORORD	s. 4
REFERANSER	s. 5
UNDERSØKELSEN 1974	s. 6
UNDERSØKELSEN 1975	s. 6
SMEDNESET	
Topografi - vegetasjon	s. 7
Metodisk og praktisk opplegg	s. 7
Valg av graveareal	s. 8
Jordsmonnets stratigrafi	s. 9
Funnforhold	s. 11
Øvrige observasjoner	s. 11
VURDERING AV LOKALITETEN	
Beliggenhet	s. 12
Utstrekning	s. 12
Stratigrafi og funnforhold	s. 12
Funn	s. 13
TRØHAUGEN I	
Topografi - vegetasjon	s. 14
Metodisk og praktisk opplegg	s. 14
Jordsmonnets stratigrafi	s. 15
Funnforhold	s. 15
Øvrige observasjoner	s. 16
VURDERING AV LOKALITETEN	s. 16
DATERING	s. 17
FUNNOVERSIKT	s. 17

Forord.

Ved befaring fra DKNVS Museet av vegtrasé for vegplan: Rv.680 Tømmervåg - Aure, Gullstein - Vinsternes, i juli 1974, ble det påvist steinalderlokaliteter beliggende i traséen.

En nøyere undersøkelse av traséen med tilliggende områder ble foretatt i oktober 1974, hvor en samtidig foretok prøvegravning på to av de påviste lokaliteter. Prøvegravningen viste klart at veganlegget ville komme i berøring med disse fornminnene.

Etter som vegen her vanskelig kunne omlegges, ble traséfor-slaget opprettholdt. DKNVS Museet fant å kunne dispensere fra Lov om fornminne og heve fredningen av lokalitetene, etter forutgående gravning bekostet av Statens Vegvesen.

To av de registrerte lokaliteter ble undersøkt.

Utgravningene ble foretatt i 1975 i tiden 30.7. - 13.8. og 26.8. - 9.9. Deltakere i undersøkelsene -75 har vært:

Jørn Møllenhuis, Trondheim, Kristian Pettersen, (leder), Steinar Sinkaberg, Sleneset, og Bjørn Tollefsen, Tønsberg.

Undersøkelsene er i sin helhet bekostet av Statens Vegvesen.

REFERANSER

- Kart: M 711 1321 II, Kristiansund. Utsnitt av dette vedlagt rapporten, fig. 1a.
ØK BM 121-5-1. Utsnitt av dette med inntegnede steinalderlokaliteter vedlagt rapporten, fig. 1b.
Oversikt over lokalitet Smedneset, fig.2.
Originalmålestokk 1:100. Kartarkiv nr.645a.
- Skisse: Oversikt over lokalitet Trøhaugen I, fig.3.
Originalmålestokk 1:100. Kartarkiv nr. 646a.
- Planoversikter: Oversikt over utgravd areal, Smedneset, fig.4.
Kartarkiv nr. 645b.
Oversikt over utgravd areal, Trøhaugen I, fig.5.
Kartarkiv nr. 646b.
Bunnplan, utgravd område, Smedneset. Kartarkiv nr. 645c og d.
Bunnplan, utgravd område, Trøhaugen I. Kartarkiv nr. 646c.
- Profiler: Smedneset, utsnitt fra sjakt 1,2 og 5, kartarkiv nr. 645e.
Trøhaugen I, utsnitt fra sjakt 1 og 2, kartarkiv nr. 646d.
- Fotos: Undersøkelsen 1974: Arkivnr. 249 - 251.
Undersøkelsen 1975: Arkivnr. 751 og 752 II.
Foto av funn: C 3647 og C 3648.

UNDERSØKELSEN 1974.

For denne er avgitt særskilt rapport, og resultatene herfra skal bare kort oppsummeres. Ved denne undersøkelsen var målet å få et første inntrykk av steinalderlokalitetenes arealmessige omfang samt en prøve på hva de kunne gi av funn.

En registrerte ved prøvestikk samt opplukking av flint fra overflaten 5 lokaliteter i eller inntil den del av veitraséen som ligger ved Solemsundet, og avmerket disse R1-5 på kart, fig.1b. En prøvde videre ved prøvestikk å finne et omtrentlig mål for lokalitetenes største utstrekning. Dette viste seg å være vanskelig for R1, R2 og R4's vedkommende, da prøvestikk her ga svært få funn og områdene delvis syntes omrotet. Det ble etter hvert klart at samtlige lokaliteter unntatt R4 sannsynligvis kom i berøring med traséen, og av disse syntes det da som om R3 og R5 ville være de lokaliteter som kunne gi det beste resultat ved en eventuell utgravning.

På lokalitet R3 ble det gravd ut en prøvesjakt på 6 m² samt en enkeltstående m²-rute, og en grov ut 2 enkeltstående m²-ruter på lokalitet R5. Begge lokaliteter ga lovende funn av flint-artefakter. Fig. 2 og 3. Funn fra undersøkelsen -74, T 19484-19488. Jfr. Innberetning vedrørende arkeologisk forprosjekt i Tustna k. Rv.680, i tiden 1.-8.10.-74 ved Kr.Pettersen.

De funn som ble gjort på lokalitetene R3 og R5 i 1974, er tatt med i funnlista sammen med funn gjort ved undersøkelsen i 1975.

UNDERSØKELSEN 1975.

Ved denne fortsatte en de påbegynte utgravninger på lokalitetene R3 og R5, som ble gitt lokalitetsnavn henholdsvis Trøhaugen I og Smedneset. Begge lokalitetene ligger på gården Solem, gnr.29, br.nr. 9. Undersøkelsen ble lagt opp som en fortsatt prøvegravning. Med den tidsmessige og den økonomiske ramme som var lagt opp for arbeidet, var en på forhånd klar over at en bare ville få gravd ut mindre arealer av de to lokalitetene. Smedneset pekte seg ut som den av disse som hadde den mest markerte topografiske avgrensning ved fast fjell i S og N. Samtidig var beliggenheten

karakteristisk, i et område som ved vannstand ca. 26-27 m høyere enn nå ville ha utgjort ei vik med strand som vendte ut omtrent mot ØNØ. En besluttet derfor å foreta en nøyere undersøkelse på denne lokaliteten og deretter utføre en undersøkelse av mindre omfang på lokalitet Trøhaugen I.

SMEDNESET.

Topografi - vegetasjon.

Lokaliteten er beliggende i mot øst hellende terreng, på øst-siden av et ca. 10-15 m bredt pass mellom bergknauser. Se fig.1 og 2. Foto 249-10. Området mellom knausene er relativt flatt, og bevokst med lyngtuer, gress og noen små bjørker. Mot øst går terrenget over i et mer åpnet myrlandskap, mens en mot vest har den smalere passasjen mellom knausene mot Solemsundet.

Metodisk og praktisk opplegg.

Det første en gjorde var å foreta nivelleringer slik at en kunne konstruere et kart over området til vårt formål. Fig.2. Deretter ble fixpunkt for høydemålinger ved undersøkelsen, stasjon I, lagt på bergknatten øst for lokaliteten. Alle høydemålinger refererer seg til m over eller under dette punktet.

0-koten på kartet ligger 0,48 m under fixpunkt. En foretok ikke høydemåling fra havnivå til fixpunkt ved undersøkelsen. Etter høydemålinger foretatt i forbindelse med den aktuelle veistikking, ligger fixpunkt mellom 26 og 27 m o.h.

En målte deretter opp to kryssende søkesjakter 1 og 2, henholdsvis i retning S-N og V-Ø. Innenfor hver av sjaktene ble arealet oppdelt i m^2 -ruter, og hver rute ble identifisert ved hjelp av en bokstav og et tall, se fig.4.

En startet utgravningen med å fjerne den øverste del av torvlaget på rutene Q12 og 13 med spade og krafse. Etter dette grov en med graveskje fra og med torvlaget og ned til den sterile undergrunn. En flategrov over disse 2 m^2 samtidig, slik at en fulgte lagfølgen nedover over hele dette areal.

De funn som ble gjort av redskapsmessig karakter ble merket av med koordinater i forhold til to av rutas sider, samt angivelse

av det stratigrafiske sjikt og dybden i dette som de ble funnet i. Graving i dybden opphørte 1-2 cm nede i steril undergrunn. Her opphørte funnene.

Dette innblikk i funn og stratigrafi, samt de erfaringer en gjorde i naboruten Q14 i 1974, ga ledetråden for det metodiske og praktiske opplegg for resten av utgravningen.

En tillempet samme metode for lokaliteten forøvrig som for de to første rutene. En fant imidlertid ut ganske snart at funnene opptrådte i en bestemt stratigrafisk sammenheng. Etter at de første 6 m² var utgravd, fant en det heretter unødvendig med nærmere koordinering enn å holde funn fra hver m² samlet for seg. En nøyere koordinering syntes ikke å gi noen relevant informasjon til forståelse av lokaliteten.

Ettersom været under mesteparten av utgravningen skulle vise seg fra sin mest ugunstige side med regnvær i flere uker, hadde en i perioder store problemer med vannsig i sjaktene. For å være på den sikre siden ble da massen såldet under tilsetting av vann. Været hemmet progresjonen i arbeidet i stor grad, og vanskeliggjorde bl.a. arbeidet med å få tatt skikkelige fotos.

Under arbeidets gang ble det tegnet en oversiktsplanskisse over det utgravde areal. De profiler som en anså for instruktive ble uttegnet og tildels også fotografert. Dessuten ble de enkelte sjakter samt soner av lokaliteten fotografert i skråbilde etter utgravning. En del av disse bildene ble opptatt stereoskopisk. Til slutt ble hjørnene i det utgravde areal nivellert.

Valg av graveareal.

Som før nevnt ble undersøkelsen lagt opp som en ren prøvegravning. En la ut de første søkesjaktene 1 og 2 i terrenget slik at en ut fra de topografiske og funnmessige forhold (jfr. undersøkelsen 1974) mente å dekke den vesentlige del av lokaliteten i lengde og bredde. Etter utgravningen av disse, som med den synkende funnfrekvens mot N og V syntes å vise at en hadde "truffet" noenlunde bra i terrenget, sto en overfor 2 alternativer: 1. Å benytte resterende tid og de midler som var avsatt til dette, på å avdekke et større sammenhengende areal i tilknytning til prøvesjaktene. Derved kunne en eventuelt

oppspore konstruksjoner av noen art, som det trengtes en større, sammenhengende flate for å oppdage. 2. Å ta ut flere søkesjakter, samt nøye seg med en mindre sammenhengende flate, for derved å få et bedre innblikk i lokalitetens størrelse og sammenheng hva funn angår.

Ut fra de erfaringer man sitter inne med hva slike åpne kystlokaliteter angår, fant en at det siste alternativ ville gi gunstigst disponering av tid og midler. Foto 751-27.

Etter dette ble sjakt 3 og 4 tatt ut for å få et innblikk i den delen av lokaliteten som lå lengst mot S og inntil avgrensningen i bergveggen.

Sjakt 5 ble tatt ut for om mulig å kunne påvise lokalitetens utstrekning mot myra i Ø, samtidig som en beholdt kontakten med det øvrige utgravde område i V, og senere også kontakt med området i N ved uttak av sjakt 6. En hadde på forhånd iaktatt en lav forhøyning som en ca. 10 cm høy jordvoll som en mente kanskje markerte overgangen til myra i Ø. Se fig.2. Sjakt 5 kom ved sin beliggenhet til å gå gjennom denne jordvollen. Foto 752 II 14 og 18.

Det øvrige areal som ble oppmålt for utgravning, ble i hovedsak lagt i forbindelse med sjakt 2. Dette området av lokaliteten så ut til å ha best drenering, og en mente at dette tørrere parti måtte ha vært mest ideelt for opphold. Foto 752 II - 17.

Jordsmonnets stratigrafi.

Sjakt 1:

- I Gress og lyngtorv, iblandet få spredte kullpartikler. Ca. 1 - 15 cm.
- II Gråbrun sand, delvis iblandet humus og spredte kullpartikler. Ca. 3 - 25 cm.
- III Undergrunn.

På enkelte steder opptrådte under lag I et belte av utvasket lysgrå sand ca. 3-8 cm tykt. Mellom lag I og II ble det dessuten på tre steder iaktatt iblanding av finpulverisert trekull samt enkelte større kullstykker opptil 0,5 cm i største tverrmål. Lag II inneholdt noen få steiner, opptil ca. 30 cm i største tverrmål. Over rutene Q17-20 trådte fast fjell fram som undergrunn, mens resten av sjaktas undergrunn besto av steril brun sand, enkelte steder iblandet stein.

Sjakt 2:

I hovedsak som sjakt 1, med de påfølgende lag I, II og III. Mellom lag I og II fantes i tillegg et ca. 1-4 cm tykt humuslag i omtrent hele sjaktas lengde, med relativt sterk iblanding av pulverisert trekull samt små trekullstykker ca. 0,1 - 0,5 cm i største tverrmål. Over rutene S, T og U19 trådte fast fjell fram i dagen. Over rutene P-V19 trådte fast fjell fram som undergrunn, mens undergrunnen forøvrig besto av steril brun sand og stein. Foto 752 II-8.

Sjakt 3:

I hovedsak som sjakt 1, med de påfølgende lag I, II og III. En iakttok imidlertid at torvlaget ble tykkere jo lenger en kom mot Ø. I rutene P og Q12 besto undergrunnen delvis av fast fjell, mens resten av undergrunnen i sjakta besto av steril brun sand og stein.

Sjakt 4:

Over rutene U10 og II i hovedsak som sjakt 1, med de påfølgende lag I, II og III. I rute U9 var lagfølgen 3-4 cm mose over 0-10cm humusblandet sand med fast fjell som undergrunn.

Sjakt 5:

I hovedsak som sjakt 1 med de påfølgende lag I, II og III. En iakttok at torvlaget ble tykkere ettersom en kom lenger mot Ø. En iakttok videre at lag II i rute U, V og W15 var sterkt iblandet silt og tildels leire. I rute V15 grov en gjennom den før nevnte voll som viste seg å bestå av torv. Antakelsen tidligere om at denne vollen betegnet overgang til myr, viste seg å være riktig. Imidlertid var denne overgangen gradvis, og et rent sumpjordsmonn ble konstatert først ca. 2 m Ø for vollen. Prøvestikk med jordbor viste her et mer våtlendt profil med torvtykkelse over 30 cm.

Sjakt 6:

For rutene U15-17 i hovedsak som sjakt 1, med de påfølgende lag I, II og III. For rutene U18-22 et ca. 0 - 0,5 cm mose- og torvlag over ca. 0 - 0,5 cm omtrent steril, utvasket sand med fast fjell som undergrunn. I rutene U19-22 trådte dessuten berget på enkelte steder fram i dagen.

Stratigrafien innen det øvrige utgravde areal gir oss ingen

relevante opplysninger som ikke er kjent fra før innen de enkelte sjakter.

Funnforhold.

Når det gjelder funnernes relasjon til jordsmonnets stratigrafi, velges her å se lokaliteten under ett, da en ikke kan se at en nøyere betont synsmåte skulle være mer nødvendig for forståelsen av lokaliteten.

Funn av redskaper, avfall fra redskapstilvirkningen og annet ble gjort fra ca. 1-2 cm over torvlagets bunn, gjennom hele sandlaget (lag II) og til ca. 1-2 cm nede i den sterile undergrunns-sand. Der markoverflaten grenset til fast fjell, fant en flintstykker liggende i dagen. Der fast fjell utgjorde undergrunn, ble funn gjort helt nede på berget. For lokaliteten sett under ett, dreier det seg om en nivåforskjell mellom de øverste og nederste funn innen samme rute på fra 3 - 30 cm. Sandlaget (lag II) inneholdt anslagsvis 95% av funnmengden, resten fordelte seg med noen få artefakter nederst i torvlaget, og noen flere enn disse øverst i det sterile sandlaget som utgjorde undergrunnen. Fra lag I til lag III gjorde en funn omtrent kontinuerlig. En var således ikke i stand til å påvise stratigrafiske soner med funnoppbygg mellom høyereliggende og dypereeliggende funn.

For å kontrollere at en ikke hadde å gjøre med eventuelle funnlag under det sterile sandlag, tok en i de forskjellige deler av lokaliteten prøver på dette ved å grave gjennom dette laget. Det sterile sandlaget fortsatte nedover og sluttet ved et lag med grus og stein som sto i forbindelse med det underliggende faste fjell.

Øvrige observasjoner.

Kull fantes spredt i de nevnte stratigrafiske sjikt i alle ruter. En fant også en del, fra neve til hodestor stein i rutene i lag II. Det ble ikke gjort iakttagelser under utgravningen som kunne tyde på konstruksjoner av noen art. En fant det heller ikke mulig å sette funn eller konsentrasjoner av funn i noen spesiell forbindelse med hverandre eller det omgivende jordsmonn ut over det som allerede er nevnt.

En iakttok videre at samtlige stratigrafiske sjikt i jordsmonnet drenerte vannet dårlig. Det tørreste parti av lokaliteten lå omkring den oppstikkende bergknatt i Ø.

Funn.

Funnliste er satt opp til slutt i rapporten.

Se fig.4.

VURDERING AV LOKALITETEN.

Beliggenhet.

Lokaliteten ligger mellom knauser som skjermer for vind fra NV og S. Den ligger relativt åpent til for nordavind og sydvesten som er de framherskende vindretninger på stedet i dag. Ved ca. 26 m høyere vannstand har lokaliteten ligget i ei lita vik ut mot NØ, på ei øy. Jfr. fig.1b.

Som støtte for antagelsen om at lokaliteten har vært strandbundet, kan anføres den skarpt synkende funnfrekvens fra rute V15 til rute W15, samt de finkornete sedimenter i profilveggen i nevnte ruter som indikerer en avsetning under vann.

Utstrekning.

Etter topografi, omliggende jordsmonn og funnfrekvens å dømme, synes lokaliteten å ha en utstrekning på mellom 300 og 250 m², sannsynligvis nærmere det siste tallet. Hele lokaliteten synes å ligge innenfor rammen av 26-28 m o.h.

Stratigrafi og funnforhold.

Etter funnenes beliggenhet i jordsmonnet, synes det å være på det rene at en har med kun ett funnlag å gjøre. Lokaliteten som sådan er altså uten stratigrafi. De aller fleste funn ble som nevnt gjort i sandlaget (lag II) som en da må karakterisere som funnførende lag. De få funn som ble gjort i torvlaget, kan være kommet hit fra det underliggende lag ved telesprengning. De funn som ble gjort i det underste, sterile sandlag, kan være nedtråkket av de som har holdt til på lokaliteten. Det synes etter dette som om en her har oppholdt seg på ei sandflate, og sannsynligvis

da ei strand.

Når en unntar en stripe på 10-20 cm av lokaliteten rundt den oppstikkende knatt i Ø, hvor funn lå i dagen, må en kunne karakterisere lokaliteten som urørt inntil utgravning fant sted.

Funn: Se fig 4.

Ut fra den samlede funnmengde sammenholdt med de stratigrafiske observasjoner, er det neppe mulig å få svar på sentrale spørsmål som til eks: Hvor mange har holdt til her hvor lenge? Har lokaliteten vært benyttet kontinuerlig eller periodevis (sesongmessig)? Da lokaliteten som sådan er uten stratigrafi, kan materialet fra flere kronologiske perioder være sammenblandet. En kan bare nærme seg svar på ovenstående spørsmål ved en grundig sammenlignende kronologisk analyse av materialet i relasjon til lignende lokaliteter annetsteds. En må dessuten ta hensyn til at materialet er sterkt begrenset i og med det relativt lille areal av lokaliteten som er utgravd. En kan imidlertid, på grunnlag av funnmengde og -spekter anse som sannsynlig at lokaliteten må ha vært en mer fast boplass i motsetning til et mer tilfeldig oppholdssted. Funnene viser tydelig den ervervsform som en her må ha hatt. Pilespissene og skraperedskapene dokumenterer jakt og fangst.

Da en ikke observerte noen konstruktive detaljer under utgravningen, er det ikke mulig å si noe om hvilken boligtype disse fangstfolkene kan ha hatt. Ervervet burde imidlertid kunne tilsi en mobil bolig, som til eks. skinntelt, som en kunne ta med seg når en flyttet under jakten. Uten en eller annen form for bolig på lokaliteten, blir det vanskelig å forstå beliggenheten, som må ha vært relativt utsatt for vær og vind.

Kullinnholdet i det funnførende lag samt den skjørbrrente flinten, indikerer at en på stedet har gjort opp ild. Det lot seg imidlertid ikke gjøre å påvise skjørbrrent stein på lokaliteten.

Funnene viser en ensartet teknologi i redskapstilvirkningen, med tilslagning som hovedform. En har hovedsakelig brukt flint som råmateriale, sannsynligvis for det meste av lokal art. En har imidlertid også brukt kvartsitt og bergkrystall om enn i svært liten grad. Sliping har også vært kjent. En fant imidlertid ingen helt sikre slipte redskaper, men en må kunne gå ut fra at storparten av disse har eksistert i form av organisk materiale som for lengst er borte.

TRØHAUGEN I.

Topografi - vegetasjon.

Lokaliteten er beliggende i et svakt nordhellende parti mellom lave bergknauser. I S og SV er noen høyereliggende bergknauser, og mot N kommer en over i myrlendt terreng. Ellers er området åpent til alle kanter. Vegetasjonen utgjøres av gress og lyngtuer, med noen små spredte bjørker og furutrær. Se fig.3. Foto 249-2, 751-31.

Metodisk og praktisk opplegg.

En startet med å fastlegge fixpunkt for høydemålinger, stasjon IV. Dette ble lagt på fast fjell i lokalitetens NV-lige område, og utgjorde dessuten det NV-lige hjørnepunkt i den senere utstukne sjakt 1. Se fig.5. Deretter nivellerte en høydeforskjellen mellom fixpunkt på lokalitet Smedneset (stasjon I) og stasjon IV ved hjelp av en mellomstasjon (stasjon III). En fant at fixpunkt Trøhaugen I lå 0,78 m høyere enn fixpunkt Smedneset. Horisontal avstand mellom de to punktene ble målt til omlag 131 m.

Alle høydemålinger på lokalitet Trøhaugen I refererer seg til m over eller under fixpunkt. Området ble ikke målt opp for kartkonstruksjon. En nøyde seg her med å tegne en skisse over lokalitetsområdet. Fig.3. Nivåforskjellen mellom lokalitetens høyest- og lavestliggende parti ble målt til å være i underkant av 1 m.

En målte deretter opp to kryssende søkesjakter 1 og 2, henholdsvis i retning S-N og V-Ø. Sjakt 1 ble lagt som en forlengelse av prøvesjakta utgravd i 1974. Samme ruteinndeling og identifikasjon av disse ble brukt som ved lokalitet Smedneset. Se fig.5. En startet utgravningen i rutene N 11 og 12. Deretter ble rute N 19 og sjakt 2 utgravd. En tillempet samme metode ved utgravningen og funnkoordineringen som ved Smedneset. Foto 751-11.

Også under utgravningen på denne lokaliteten ble en tildels sterkt hindret i arbeidet på grunn av været.

Dokumentasjonen for øvrig ble gjort som ved Smedneset. (Jfr. siste avsnitt under SMEDNESET, Metodisk og praktisk opplegg.)

Jordsmonnets stratigrafi.

Sjakt 1:

- I Gress og lyngtorv, iblandet få spredte kullpartikler, ca. 0-15 cm.
- II Gråbrun sand, silt og leire, delvis iblandet humus og spredte kullpartikler. Dess lenger ned en kommer, jo større iblanding av sand samt kornstørrelse opp til grus.
- III Undergrunn. Steril, brun sand og grus; i rutene N 17-19 trår fast fjell fram som undergrunn.

På et par steder ble det iakttatt striper 1-5 cm tykke av utvasket lysgrå sand rett under torvlaget. Mellom lag I og II iakttok en også på flere steder et 1-2 cm tykt humuslag med sterk iblanding av trekull. En del spredte stein av knyttnevestørrelse samt noen få større fantes i lag II.

Sjakt 2:

I hovedsak som sjakt 1, med de påfølgende lag I, II og III. I tillegg ble i vestlige del av sjakta iakttatt et tynt humuslag 1-2 cm mellom lag I og II med sterk iblanding av pulverisert trekull og små kullstykker. En del steiner på knyttnevestørrelse samt noen større ble funnet i lag II. Foto 751-34.

Funnforhold.

Funn av redskaper, redskapsavfall og annet ble gjort fra 1-2 cm over torvlagets bunn, gjennom hele lag II og til ca. 3-4 cm nede i den sterile undergrunnssand. Der fast fjell utgjorde undergrunn, ble funn gjort helt nede på berget. For lokaliteten sett under ett, er det en nivåforskjell mellom de øverste og nederste funn innen samme rute på fra ca. 2-20 cm. Lag II inneholdt mesteparten av funnmengden, resten fordelte seg med noen få artefakter nederst i torvlaget og noen flere enn disse øverst i det sterile sandlag som utgjorde undergrunnen. En iakttok at de fleste funn ble gjort i den nederste halvpart av lag II, hvor funnkonsentrasjonen var betydelig høyere enn i den øvre halvpart. Fra lag I til lag III ble funn gjort omtrent kontinuerlig. En var ikke i stand til å påvise strati-

grafiske soner med funnopphold mellom høyereliggende og dypere-liggende funn.

Rute T 16 ble gravd ned gjennom det sterile sand- og gruslag for kontroll. Ca. 30cm under dette støtte en på et lag av stein og grus som en antok sto i forbindelse med det underliggende berg. Ingen funn eller relevante iakttagelser ble gjort ved denne nedgravning.

Øvrige observasjoner.

Kull fantes spredt i alle ruter, i de nevnte stratigrafiske sjikt. Samtlige sjikt i jordsmonnet drenerte vannet dårlig. Det tørreste parti av lokaliteten lå ved bergknatten i N.

Funn.

Funnliste er satt opp til slutt i rapporten.
Se fig. 5.

VURDERING AV LOKALITETEN.

Ettersom lokaliteten har fastlagt utstrekning, topografisk sett, bare mot N og NØ hvor fast fjell stikker fram, er det vanskelig å si noe sikkert om det arealmessige omfang. Etter topografien, det omliggende jordsmonn samt funnfrekvens å dømme, vil en skjønnsmessig foreslå et areal innenfor rammen av ca. 15 x 15 m. Det vil da si noe over 200 m². Hele lokaliteten synes også her å ligge innenfor rammen av ca. 26-28 m o.h., muligens ligger den sentrale del litt høyere enn samme hos Smedneset.

Om stratigrafi og funnforhold har en gjort omtrent de samme konklusjoner som ved lokalitet Smedneset. Lokaliteten som sådan er uten stratigrafi.

De slutninger en har gjort på grunnlag av funn faller også helt i tråd med samme fra Smedneset, selv om typeforrådet delvis er litt forskjellig.

DATERING.

Det ble ikke tatt kullprøver for C-14 datering da kullkonsentrasjonene som fantes i funnførende sjikt enten var for små til prøver, eller det hersket tvil om trekullets tilknytning til bosetningsfasen på stedet.

En skal her ikke komme inn på noen nøye datering, da en grundigere sammenlignende analyse av funnmaterialet mangler. Strandlinjenivåene for Tustna er ikke klarlagt da undersøkelser mangler. Fra det inntrykk en sitter igjen med etter funngjennomgåelsen og det forhold at lokalitetene ligger på omtrent samme høyde over havnivå, bør de være omtrent samtidige. Begge synes i materialet å vise sene Fosnatrekk, mens de tilslippte artefakter peker mer direkte på yngre steinalder (ca. 3000- 1500 f.Kr.).

FUNNOVERSIKT.

En har foretatt en enkel gjennomgåing av de funn som ble gjort ved undersøkelsen, og satt opp ei funnliste. I denne har en forsøkt å inndelegge materialet i to hovedgrupper. Gruppe 1 utgjør antatt redskapsavfall fra tilvirkningen av slåtte artefakter. Gruppe 2 utgjør antatt tilslåtte redskaper, eller fragmenter av slike. I denne siste gruppen er også tatt med retusjerte flintartefakter som kan ha vært anvendt som redskaper. For hver utgravd m² er det i funnlista satt opp antall innenfor hver av disse gruppene, samtidig som en har skilt mellom de enkelte råstoffer. I tillegg er satt opp den samlede funnvekt i gram av de tilslåtte artefakter. Usikre artefakter (merket med ? i funnlista), samt ikke tilslåtte artefakter er holdt utenfor samlet funnvekt. Hvert enkelt artefakt tilhørende gruppe 2 er nummerført. Dette er gjort for å få et bilde av funnfrekvens og relasjonen mellom antatte redskaper og redskapsavfall. I fig. 4 og fig.5 er den relative funnmengde av tilslåtte artefakter anskueliggjort grafisk. På oversiktenes originaler utgjøres hver funnenhet av 1 mm².

En fullstendig katalogbeskrivelse av materialet faller utenfor rammen av denne rapport og utstår til tilvekstfortegnelsen for 1976.

Smedneset: Funn 1974, T.19488. Funn 1975, T.19585.

Trøhaugen I: Funn 1974, T.19486. Funn 1975, T.19584.

De to enkeltstående prøverutene som ble utgravd 1974 på lokalitetene og som ikke er lagt i tilknytning til resten av det utgravde areal, inneholdt for Smedneset, 6 flintstykker av avfallskarakter, for Trøhaugen I, 2 av samme karakter. En kort generell beskrivelse av materialet på lokaliteten Smedneset er tatt med nedenfor. Materialet fra Trøhaugen I synes generelt å være av samme kategori og sammensetning med visse unntak for typer og antall.

Flint dominerer fullstendig i materialet. En har et mindre innslag av bergkrystall og noen få stykker av kvartsitt.

Flintkvaliteten varierer fra meget god, glatt, hovedsaklig brun og blåaktig i fargen (senonflint), til svært dårlig, grå flint med ru overflate (daniénflint). En må kunne si at det siste kjennetegner mesteparten av materialet. Størrelsen varierer opptil ca. 7 cm i største tverrmål. En del av materialet er ildskjørnet. En har i den relative mengde av ildskjørnete stykker ved opptellingen ikke iaktatt noe som kan gi grunnlag for spesielle kulturhistoriske slutninger, og derfor funnet det unødvendig for dette rapportformål å foreta noen nærmere analyse av disse forhold. Sikre vannrullede artefakter ble ikke observert.

Mesteparten av materialet foreligger som fragmenter av typer. Relativt få typer er bevart i sin helhet. Hovedparten av redskapstypene utgjøres av avbrutte stykker med retusj, som vel for de flestes vedkommende har vært skraperedskaper. Et relativt lite utvalg av redskapsstykkene utgjør tydelige typer, for hvilke det er satt opp egen liste.

I tillegg til det ovenfor nevnte ble det på Smedneset, rute Q12, funnet et stykke ubearbeidet pimpstein, 4,6g.

SMEDNESET. FUNN AV REDSKAPSKARAKTER. (FOTO C 3648).

Funn nr.

1. Skraperedskap av flint, ca. 2 x 2,5 cm.
2. Retusjert flintflekke med skraperegg i enden, ca. 6,5 x 2 cm. (Foto,nr.7).
9. Skraperedskap av flint, ca. 3 x 2,5 cm.
10. Mulig skraperedskap av flint, ca. 3 x 2 cm.
11. Dobbeltsidig flintskraper, ca. 2 x 1,5 cm. (Foto,nr.10).
12. Skraperedskap av flint, ca. 3 x 1,5 cm.
13. Fragment av sandstein, ca. 3 x 1,5 cm, tilslipt med fasettkant. Mulig del av øks? Ref. funnliste "annet" rute Q17. (Foto,nr.1).
23. Basisparti av flintpilesmiss, ca. 1 x 0,5 cm.
24. Retusjert flintflekke, mulig kniv?. Ca. 2,5 x 1 cm.
49. Bore- eller pilesmiss av flint, ca. 2,5 x 1 cm. (Foto,nr.8).
66. Basisparti av flintpilesmiss, ca. 2 x 1 cm.
81. Basisparti av flintpilesmiss ca. 1,5 x 1 cm. (Foto,nr.9).
101. Retusjert flekke, ca. 5 x 1,5 cm. Mulig boressmiss. (Foto,nr.13).
102. Stykke av slipestein av sandstein, ca. 4 x 3,5 cm. Tilslipt på én side. Ref. funnliste "annet" rute V15. (Foto,nr.5).
125. Retusjert flintflekke, ca. 3,5 x 0,7 cm. Mulig del av pilesmiss? (Foto,nr.11).
144. Pilesmiss av flint, ca. 4 x 1,5 cm. (Foto,nr.12).

TRØHAUGEN I. FUNN AV REDSKAPSKARAKTER. (FOTO C 3647).

Funn nr.

- 2a. Flintblokk ca. 3 x 2 cm, den ene sidekanten retusjert. Mulig skraperedskap. (Foto,nr. 1).
- 6. Stein av bergart ca. 8 x 6 x 4 cm, ca.315 g. Rundoval i formen. Avknusinger i begge ender, samt muligens rundt midten på langs. Den ene siden noe forvitret. Mulig slagstein eller garnsøkke. Ref. funnliste "annet" rute N12.
- 10a.b.Fragment av skifrig bergart i 2 deler, ca. 3 x 1 cm. Den ene siden synes tilslipt. Mulig del av spiss. Ref. funnliste "annet" rute N16.
- 12a. Skraperedskap av flint, ca. 3 x 1,5 x 1 cm. (Foto,nr. 4).
- 15. Flekkekniv av bergkrystall, ca. 5 x 2 cm. (Foto,nr.5).
- 16. Flekkekniv av flint, ca. 6,5 x 1,5 cm. (Foto,nr.6).
- 19. Retusjert flintflekke, ca. 4,5 x 1,5 cm, mulig kniv. (Foto,nr.9).
- 21. Del av skraperedskap av flint, ca. 1 x 1 cm. (Foto,nr.12).
- 22. Retusjert flintstykke ca. 1,5 x 1,5 cm. Mulig basisparti til spiss. (Foto,nr.13).

FUNNLISTE, LOKALITET SMEDNESET.

Område	Rute	Gruppe 1			Gruppe 2			Annet	Samlet funnvekt i g.	Funn-nr.
		Flint	Kvartsitt	Bergkrystall	Flint	Kvartsitt	Bergkrystall			
Sjakt 1	Q12	110		1	1				119,0	1
	Q13	164	1	4	6				174,1	2-7
	Q14	96	1		1				86,0	7a
	Q15	47		1	1				47,9	8
	Q16	46			1				67,5	9
	Q17	188		1	9			1	206,1	10-19
	Q18	70		1	4				90,2	20-23
	Q19	70		3	4				75,7	24-27
	Q20	111		1	6				141,4	28-35
	Q21	52		2	2				48,7	36-37
	Q22	33		1	2				55,8	38-39
	L19	24							32,5	
Sjakt 2	M19	52			1				60,1	40
	N19	84		2	2				157,1	41-42
	O19	69			6				60,2	43-48
	P19	81		4	6				87,4	49-55
	R19	85		3	5				92,6	56-60
	S19								0	
	T19	54			5				68,3	61-65
	U19	22			4				34,7	66-69
	V19	17	1		1				11,5	70
	P12	28			2				78,9	71-72
Sjakt 3	R12	13							27,8	
	S12	64		2	3				113,1	73-75
	T12	59	1?		6				72,7	76-81
Sjakt 4	U9								0	
	U10	3			1				6,8	82
	U11	13							27,3	
Sjakt 5	R15	28			3				30,1	83-85
	S15	21			1				16,1	86
	T15	28			3				20,2	87-89
	U15	226		3	8				235,1	90-97
	V15	171	2	1	11			1	273,7	98-109
	W15	14		1					12,2	
	U16	140	2		16				195,6	110-125
Sjakt 6	U17	13			1				10,6	126
	U18	47	1		3				29,2	127-129
	U20								0	
	U21	11							32,4	
	U22	32		1	3				53,4	130-132
	P20	62			6				71,1	133-138
	R20	50		3	5				86,4	139-143
	S20	164	1?	2	5				152,9	144-148
	T20	80	1	3	4				94,7	149-152
	S21	27			2				32,2	153-154
	T21	109		3	3				142,5	155-157
	V16	73			3				112,3	158-160
	R18	36			6				63,8	161-166

FUNNLISTE, LOKALITET TRØHAUGEN I.

Område	Rute	Gruppe 1			Gruppe 2			Annet	Samlet funnvekt i g.	Funn-nr.
		Flint	Kvartsitt	Bergkrystall	Flint	Kvartsitt	Bergkrystall			
Sjakt 1	N11	50		1?	3				83,7	1-2a
	N12	16		1	4			1	46,4	3-6a
	N13	12							29,0	
	N14	23			2				127,7	7-7a
	N15	23		1					31,8	
	N16	35		1	2			1	120,3	8-10b
	N17	27							96,6	
	N18	35		1	1				410,7	11
	N19	18							26,9	
Sjakt 2	O16	22							34,2	
	P16	60	1		2				113,0	12-12a
	Q16	56	1	2	7		1		191,2	13-20
	R16	49		1	1				71,3	21
	S16	9							31,8	
	T16	10			1				11,0	22

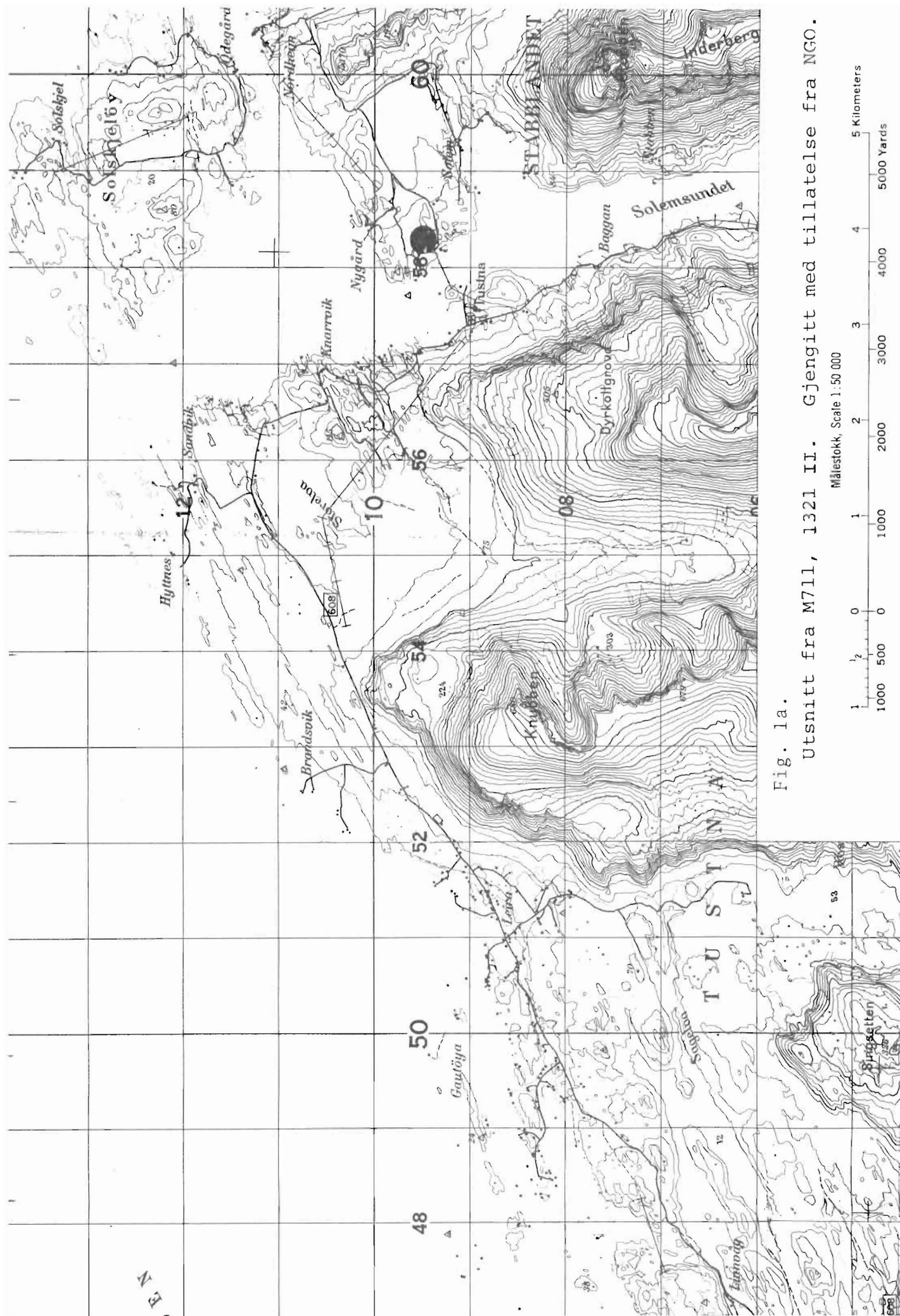

Fig. 1a.

Utsnitt fra M711, 1321 II. Gjengitt med tillatelse fra NGO.

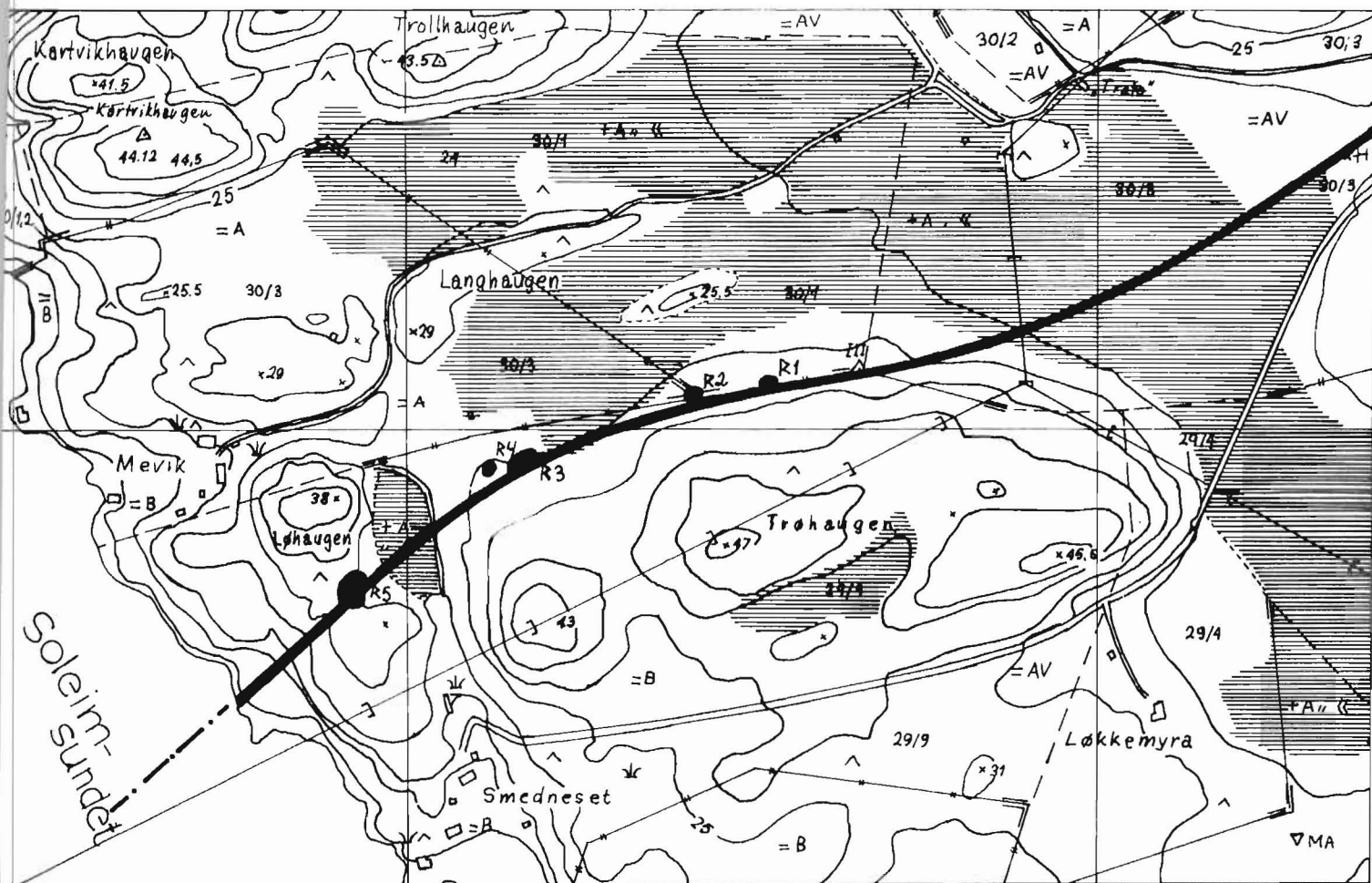
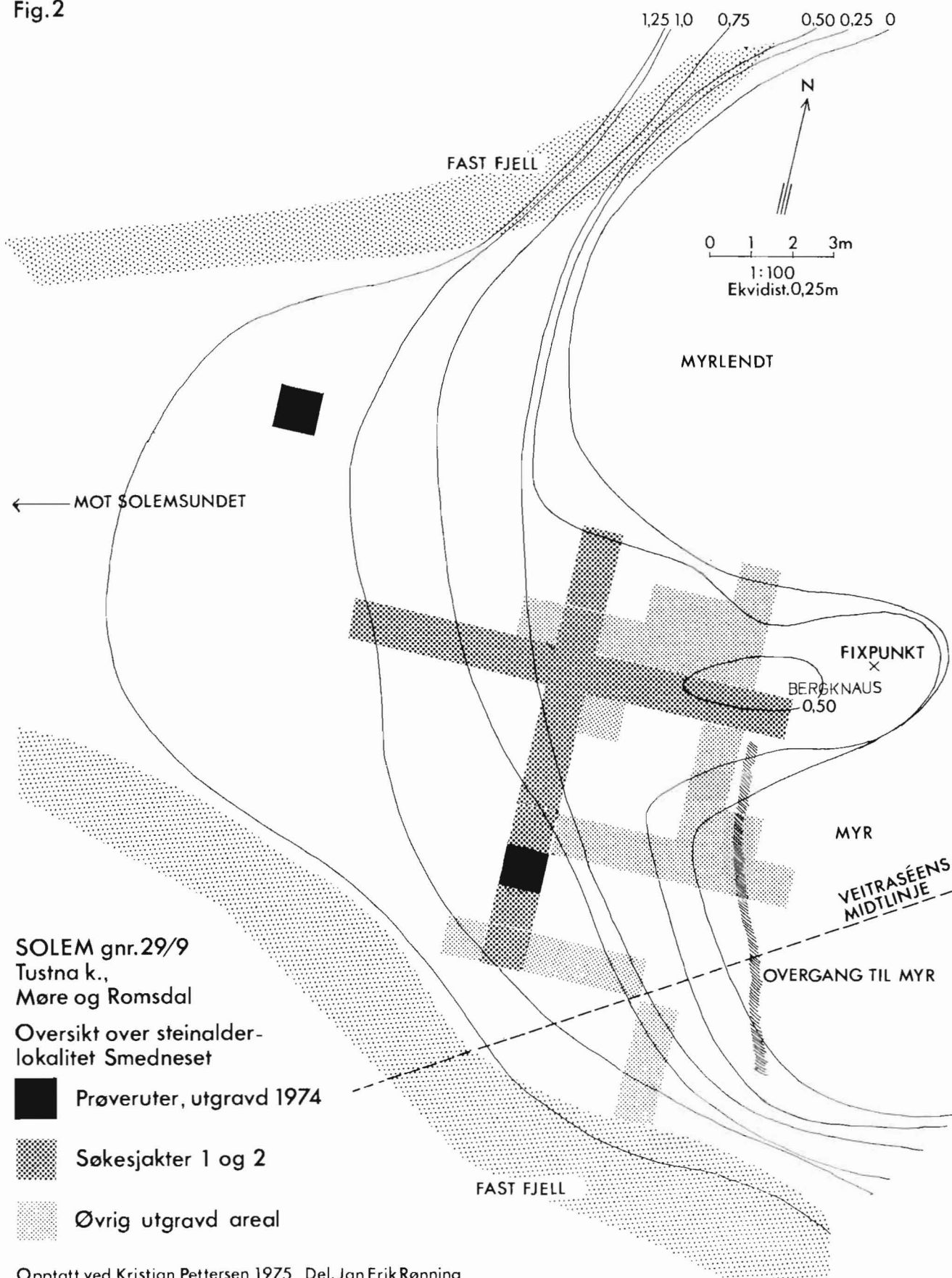

Fig. 1b.

**UTSNITT AV Ö.K.
KARTBLAD BM 121.5.1**

**R 1-5 inntegnet
— veitrasé**

Fig.2

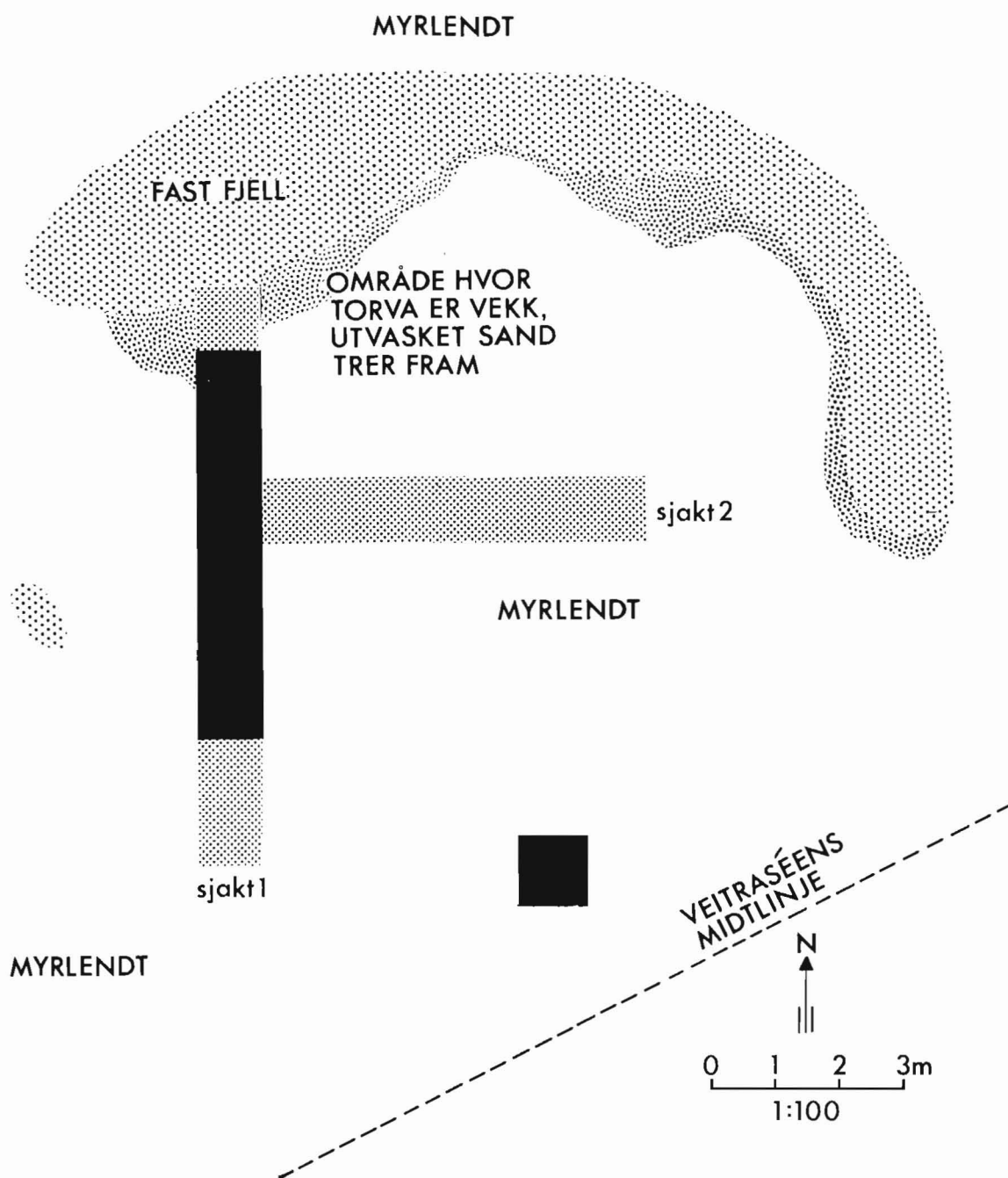

Fig.3

SOLEM gnr.29/9
Tustna k., Møre og Romsdal

Oversikt over steinalder-
lokalitet Trøhaugen I
Opptatt ved Kr.Pettersen 1975

Del. Jan Erik Rønning

■ Område utgravd 1974
▨ Utgravd areal 1975

SOLEM gnr. 29/9

Tustna k.,

Møre og Romsdal

Steinalderlokalitet Smedneset
Oversikt over utgravd område
ved Kr.Pettersen 1975

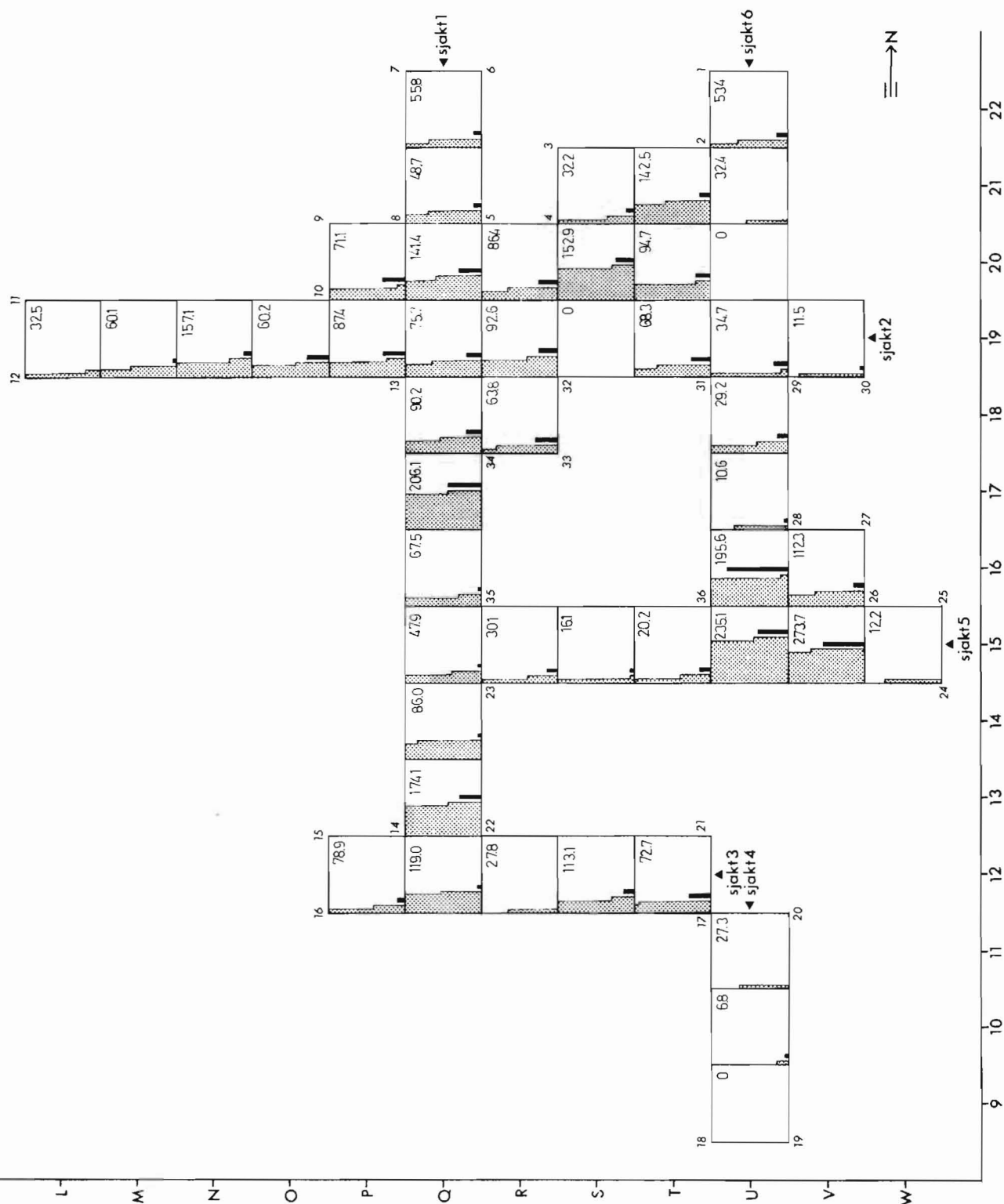
Del. Jan Erik Rønning

Funnfrekvens redskaper
og avfall inntegnet stati-
stisk for hver m²

.1 redskapsstykke

1 avfallstycke

Tallene innenfor hver rute angir samlet funnvekt i g.

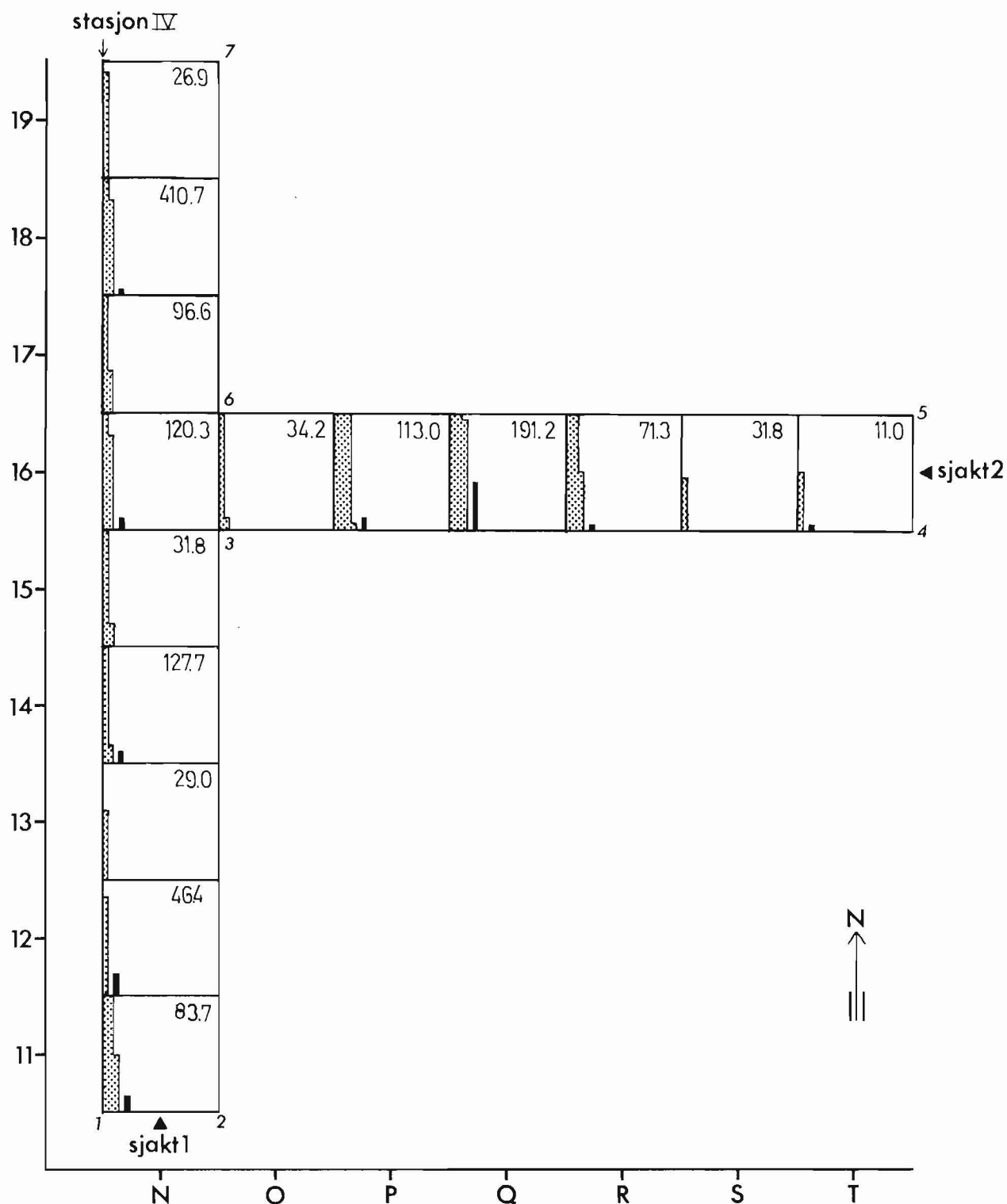

Fig.5

SOLEM gnr.29/9
Tustna k., Møre og Romsdal
Steinalderlokalitet Trøhaugen I
Oversikt over utgravd område
ved Kristian Pettersen 1975

Del. Jan Erik Rønning

Funnfrekvens redskaper
og avfall inntegnet stati-
stisk for hver m²

- 1 redskapsstykke
- 1 avfallstykke

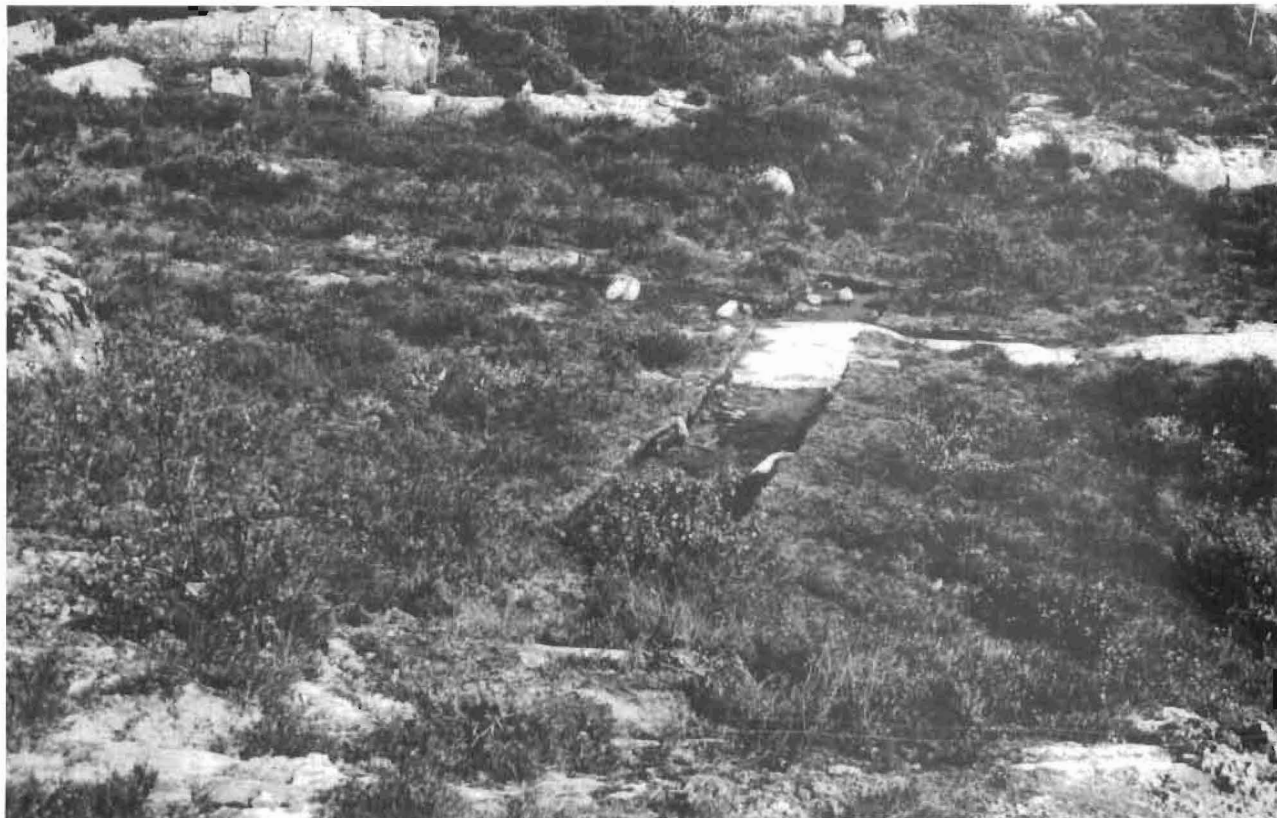
Tallene innenfor hver rute
angir samlet funnvekt i g.

249-10

Foto Kr. Pettersen

Lokalitet Smedneset, oversikt. Beliggende mellom bergknausene sentralt, litt til venstre i bildet. Sett fra NØ.

751-27

Foto Kr.Pettersen

Smedneset. Sjakt 1 og 2 med tilliggende område. Sett fra SSØ.

752II-14

Foto Kr.Pettersen

Smedneset. Oversikt over størsteparten av det utgravde området. Sett fra SSV.

752II-17

Foto Kr.Pettersen

Smedneset. Utgravd areal i nordlige del av lokaliteten.
Sett fra SV.

752II-18

Foto Kr.Pettersen

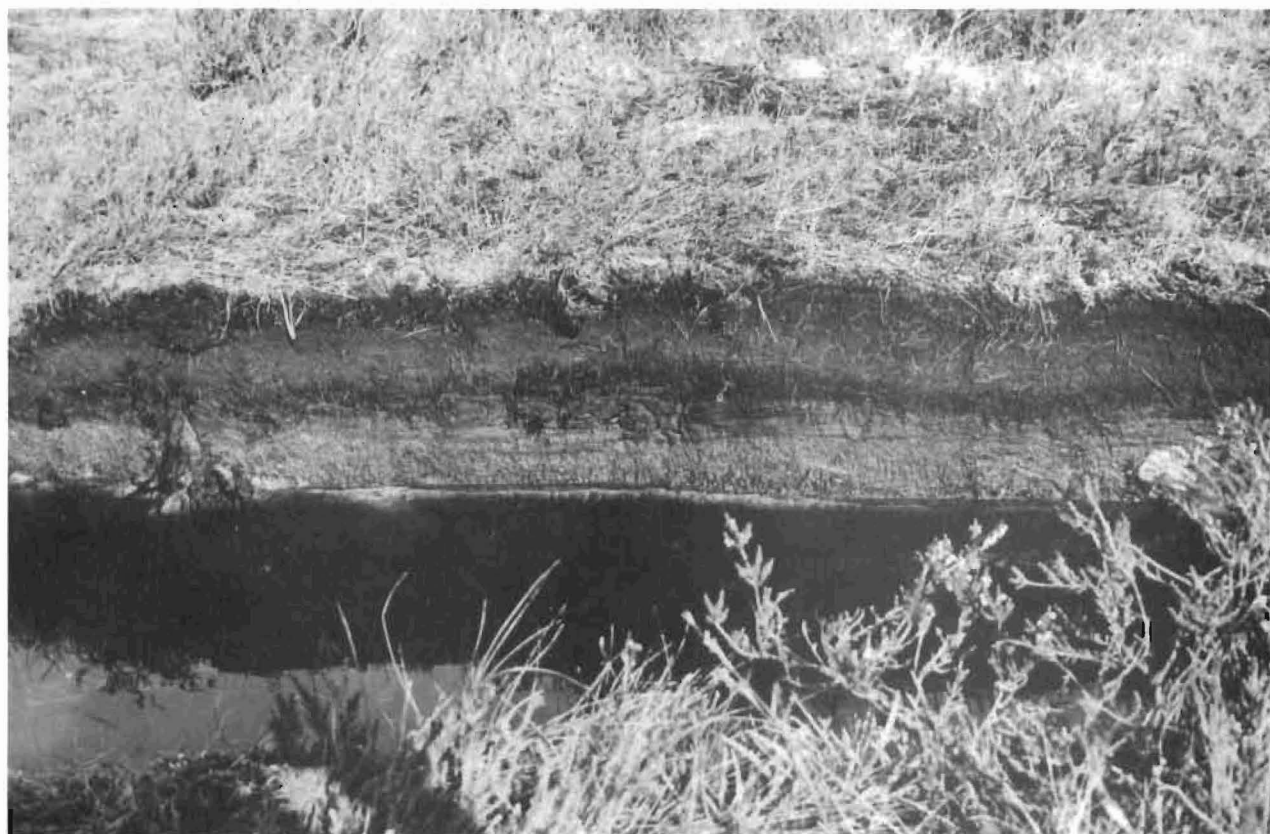
Smedneset. Lokaliteten etter utgravningen. Sett fra ØNØ.

752II-8

Foto Kr.Pettersen

Smedneset. Sørlige profil rute 19 M og N.

751-34

Foto Kr.Pettersen

Trøhaugen I. Nordlige profil rute Q og R16.

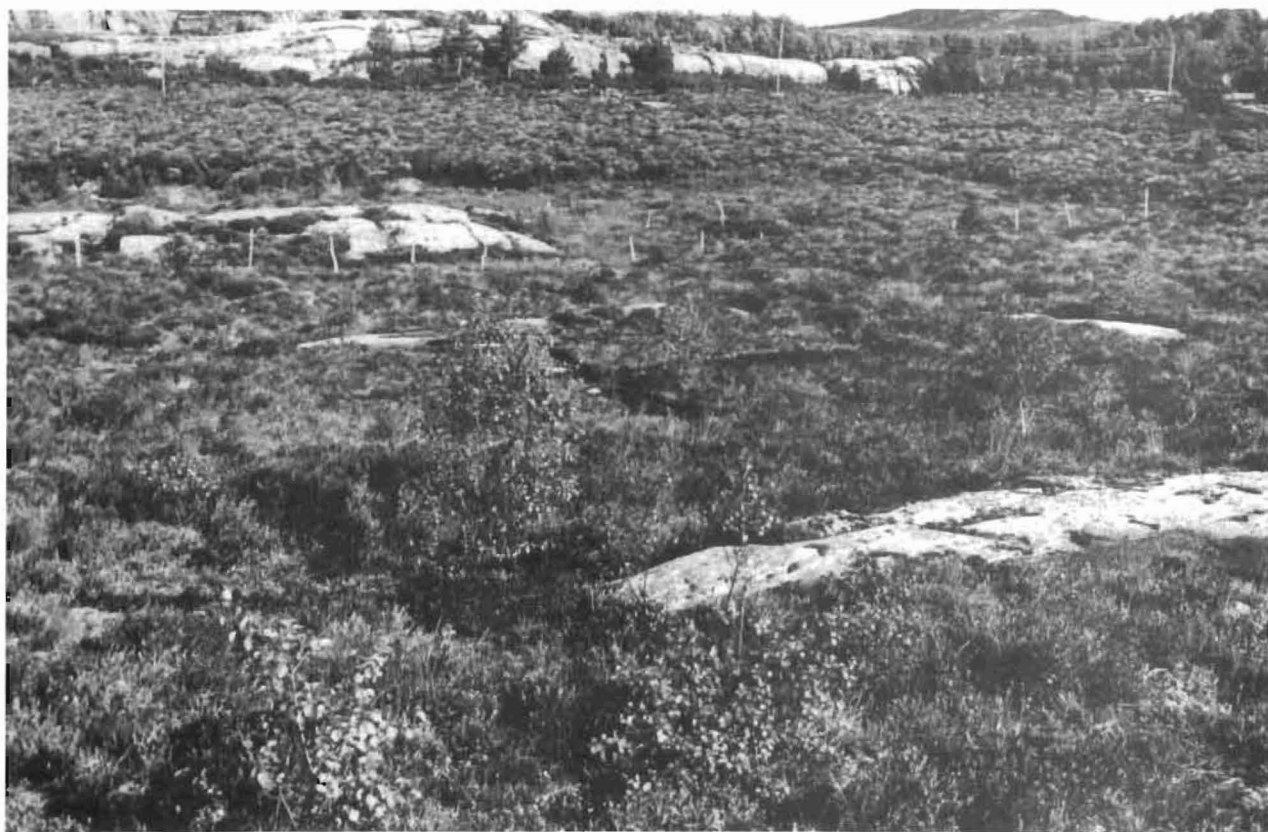
Vannspeilet står ca. 1-3 cm over sjaktas bunn.

249-2

Foto Kr.Pettersen

Lokalitet Trøhaugen I, oversikt. Beliggende sentralt i bildet ovenfor det oppstikkende berg. Sett fra NØ.

751-31

Foto Kr.Pettersen

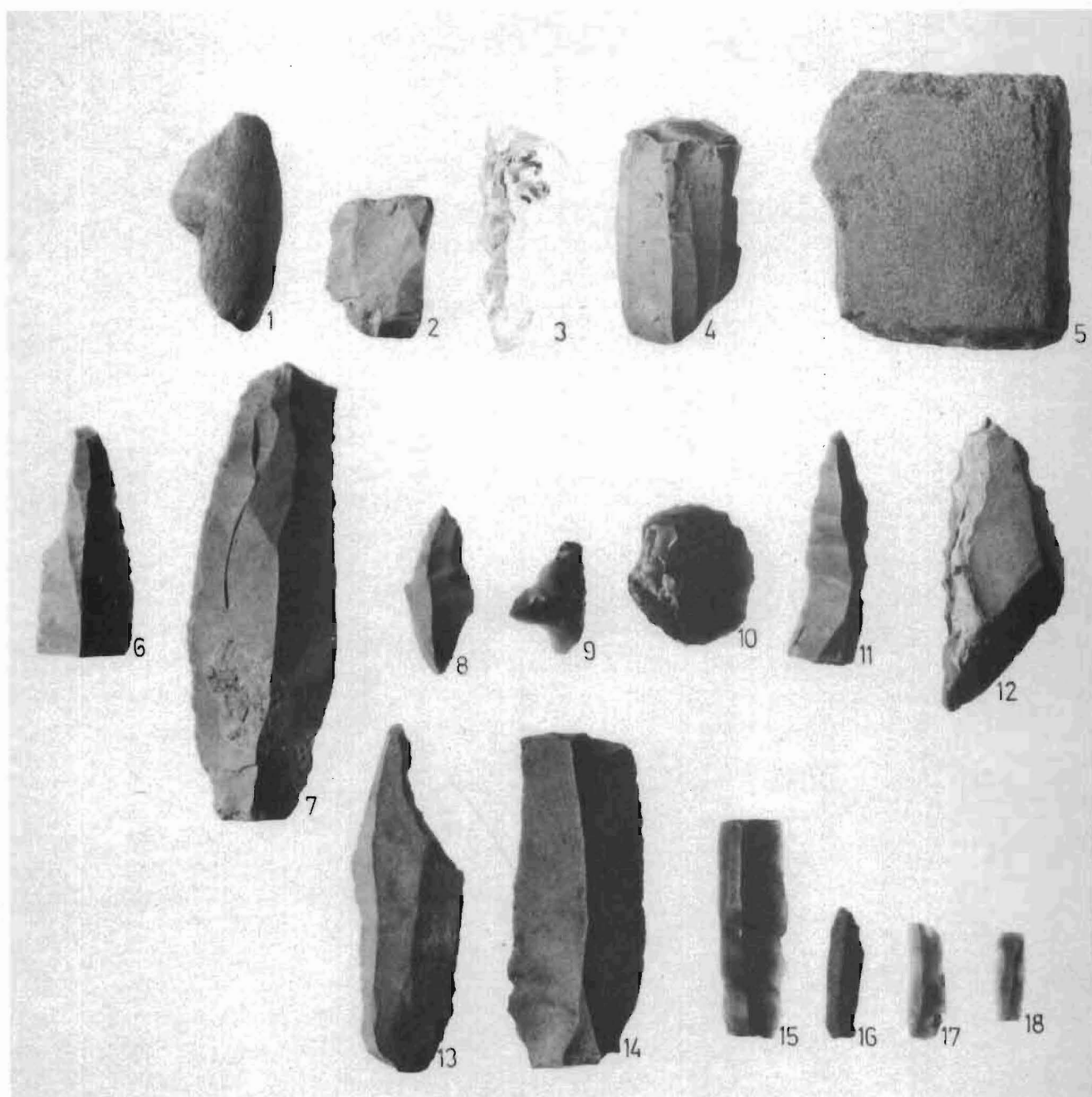
Trøhaugen I, oversikt. Gravesjaktene sees sentralt i bildet.
Sett fra SSV.

751-11

Foto Kr.Pettersen

Trøhaugen I. Sjakt 1. Sett fra S.

C 3648

Foto Per Fredriksen

Smedneset. (I overkant av naturlig størrelse.) Et utvalg artefakter fra lokaliteten. Kfr.funnliste. Nr.2 og 4: Flintblokker. Nr.3: Stykke av bergkrystall. Nr.14-18: Flekker og mikroflekker. Nr.6: Basisparti av pilespiss funnet tilfeldig i overflaten ved registrering 1974.

C 3647

Foto Per Fredriksen

Trøhaugen I. (Naturlig størrelse). Et utvalg artefakter
fra lokaliteten. Kfr. funnliste.Nr.2, 3, 7, 8 og 11:
Retusjerte flintstykker, mulige deler av skraperedskaper.
Nr. 10: Retusjert flintflekke.

